

la *Cauna de l'Aragó*, i una altra, a Talteüll; *les Caunes* a Perillós, una altra a Vingrau i *La Cauna Fosca* (gran avenc) a Vingrau. Ja documentat en escriptures molt antigues: *Bernardi de Caunis* a. 1141 (D'Albon, *Cartulari du Temple*, p. 166), «ipso serrat de *Cauna-negra*» a. 1193 (*InuLC*, s. v. *serrat*), «ad ipsas *chaunas* a. 1130, loco vocato *cauna* del Molar», i «*cauna* de Calmandric» tots dos en docs. d'Estagell de l'a. 1292, «a la *cauna* sive costa de Gorner» a. 1292 a Talteüll; a. 1260 Vingrau; «dins los ditz termes puscha escombrar e cavar en tres cros o *caunes* o balmes que ja són --- fetz --- per trer mena --- la mena que trayrà dels ditz cros o caves ---», a. 1321 (s. v. *escombrar*), i algun altre, fins a un de Rigardà, de 1417 (*InuLC*, s. v.); d'on el diminutiu «loco vocato *Caunila*» a Estagell, i «a *Caunils*» a Talteüll, tots dos en docs. de 1292 (ib., s. v. *caunella*).⁶

El territori cobert per aquest mot s'estén almenys fins al Roine: «Nosto Mirèio bello, o gafo! / S'es raubado, raubado, em' un abóumian! <'home agitant'>! / quau nous dirà, desbardanado, / lou liò, la *cauno* acantounado / ounte lou laire t'à menado?», *Mireio* IX, 3.5. Potser fins al Tirol?: *cheuna* en la Val Leventina, *tgaua* a Revò i a la Val di Non. Crec que s'erra Ettmayer, *RFGn.* XIII, 399, en relacionar-lo amb l'italià *cànava*, amb penosos equilibris fonètics; i equiparar-lo a un oc. mod. *cavoun* (de CAV-ONE), com voldria el *FEW* (II, 558b, § 13), és ja, fonèticament, del tot impossible.

Una variant *caunya*, de Conflent Sud i Cerdanya,³⁰ sembla donar-nos la clau de l'etimologia: es tracta d'un encreuament de CAVA/COVA amb *cabana/cabanya* CAPANNA (veg. l'article *CABANA* per a l'aplicació d'aquest a coves): observem la forma intermèdia *Càbènes* que vaig anotar a l'alta Cerdanya (*Pont de cà-bènes* a Angostrina, 1959); diuen una *káunə* per «una gruta, un forat dins una penya» (amb una partida *Les Caunyes* on em diuen que hi ha una «gruta») a Portè; a Nyer a la partida *Lə káunə* hi ha «La Cova de les Encantades»; cosa semblant, amb el mateix *káunə*, a Tuès (1959).

¹ Traduint *cave* de l'original francès de la *Questa* el ms. del mallorquí Reixac portaria «lo carner qui cramave --- —Yo <v>ulria --- que vós me menàsets alí per hon hom entra en la *cove* --- lo menaren a le porta de la *cave*, hi éi devalà e --- con él fo prés del carner, sí falí lo foc», 194.14, 15, però com que el publicador Todesco proposa esmenar *cove* en *cava* en el primer passatge, és de tème que això ha fet, sense advertir-nos-ho, en el segon.³⁰ També en Llull apareixeria *cava* en algun altre passatge: «lempagava e tronava e pluvia; après de la via hon Fèlix anava, havia una *cava*, hon stave un pastor per gordar bestiar», *Merav. NCl.* I, 151, però el cas de Todesco ens fa tème que ací també³⁵ hagin esmenat el ms. en el mateix sentit. Com a NL apareix *Cava*, cap de municipi a l'obaga de la Serra de Cadí, que ja apareix en un doc. de 1085, citat per Balari (*Orig.*, 104), donant per entès que és el nostre mot, i potser té raó, però no ho assegurarem⁶⁰

(tinc allò molt corregut i no hi recordo una cova notable); direm cosa semblant de *La Cava*, important agregat de Tortosa, vora l'Ebre. —² Per a alguns mots *còvolo*, *cuovə*, que semblen més aviat paronomàsies, o bé parents molt llunyans, veg. Scheuermeier, *o. c.*, pp. 94-105, Rohlf, *RLiR* XXI, 313-4. —³ Com a forma mig-catalanitzada potser hem de mirar la *Roca la Cobansalla* en els pendents de la Mola del Vilar d'Ares, que en canvi tindria tractament mossàrab de la É, cf. *Castalla* i *Cazalla CASTELLA*, *Moratalla MORATELLA*. Com que *r=1* fonèticament en certs parlars hisp.-àr., *cofers/-cobalsalla* es dissimularia en *cobans-*. Als habitants de les Coves de Vinromà els diuen *kobarčins*, ço que suposa que el poble s'anomenà abans *Les Cobarčelles* o almenys *Les Cobarxes*; ara bé hi ha també una forma catalanitzada *Covarsí*, amb -s-, cognom valencià. —⁴ «Aquests pescadors feien vida temporera als llacs --- on dormen encara avui en unes *caburxotes* fetes de rocs i brancatge arredossades en alguna balma de roca», Violant, *BCEC* XLV, 360. Hi ha un *Caborcholes* en el Cantal (*Dict. Top. d'Amé.*), que ens recorda això no sé si casualment. —⁵ «Forat d'on sall una font, un rajoliu d'aiga a penes», 1960. —⁶ Això fa pensar en *Montconill*, que he explicat per CUNICULUS (s. v. *conill*). I la relació hi és però no crec que sigui d'etimologia veritable sinó per contaminació en la terminació; car hi hauria un enigma fonètic si pensàvem en un nexa pre-romà amb l'ibèric CUNICULUS 'galeria de mina'.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *coveta*, *coeta*, *covatella*, *coval*, *covalet*, *covada*, *covanya*, *covanyós*, *covat*, *cobauma*, *cabauma*, *cavorca*, *covaxa*, *covastrota*, *covaxol*, *covitxol*, *covarxa*, *covarxo*, *coberxo*, *cobarxo*, *cobarxela*, *La Cobarxella*, *cobartxell*, *El Cobartxet*, *cobarxó*, *cobartxotes*, *coba(t)xonns*, *cobarxella*, *coberxella*, *cobarxol*, *cauba*, *La Socauca*, *Lo Caubo*, *Caubèra*, *Sacauca*, *Cauàs*, *cauna*, *Caunila*, *Caunils*, *caunya*.

COVAR, 'escalfar la lloca els ous, posant-s'hi damunt', del ll. CŪBĀRE 'jeure, fer lli't'. □ 1.ª doc.: S. xv, *Sermó dels Scachs*, traduït de Cèssulis.

Després es troba en OPou: «*covar*: incubo, fovere ova» (*ThPu.*, 47a). El llatí antic distingeix generalment *cupare* 'jeure', dit de les persones, de *incubare* dit dels animals, i amb sentit de 'jeure damunt de ---'; però la distinció degué esborrar-se aviat cap al començ de l'Edat Mj., de manera que fins els més erudits i conservadors escriptors medievals en llatí s'absteneren de mantenir-la: Dante en el seu correctíssim llatí aplica *cupare* als animals (en el savi estil del *De Vulgari Eloquio*, p. ex. I, xvi, 4). Amb el sentit de 'covar els ous' CUBARE s'ha mantingut en it. *covare*, reto-rom. *cuar*, fr. *couver*, oc. *coar* (en fr. mod. en part reemplaçat per *couvrir* [1640, cf. *FEW*, nota 21]). Amb el sentit clàssic de 'ajeure's', només n'ha quedat algun rastre en bearnès. En canvi és probable que INCUBARE